ระบบคอมพิวเตอร์และสถาปัตยกรรม (Computer System and Architecture)

บทที่ 12
หน่วยควบคุมและเส้นทางข้อมูล (Control Unit and Data path)

หน่วยควบคุม (Control Unit)

- ฟังก์ชันของโปรเซสเซอร์
  - Opcode
  - การกำหนดโหมดของแอ็ดเดรส
  - รีจิสเตอร์
  - อินพุต/เอาต์พุตโมดูลอินเทอร์เฟซ (I/O Module Interface)
  - เมมโมรีโมดูลอินเทอร์เฟซ (Memory Module Interface)
  - โครงสร้างการโปรเซสอินเทอร์รัพต์
- ทั้ง 6 ประการนี้เป็นสิ่งที่โปรเซสเซอร์ต้องทำ โดยการควบคุมของ “หน่วยควบคุม” (Control Unit)

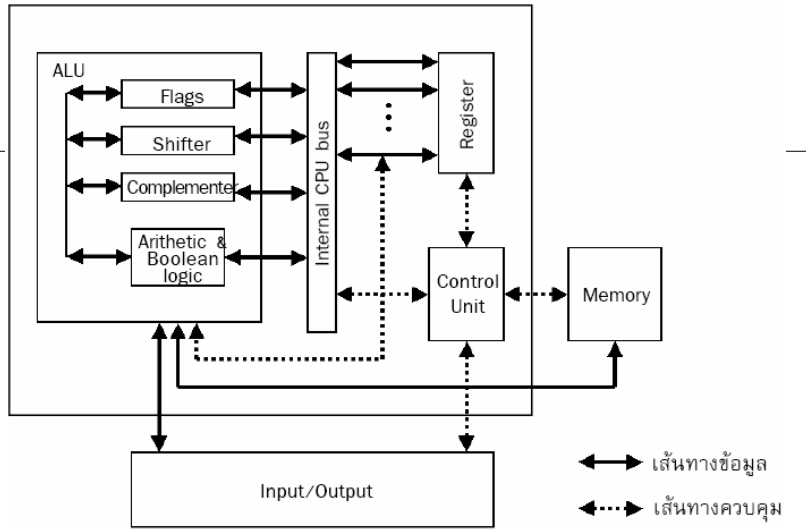

ความสัมพันธ์ของหน่วยควบคุม, เส้นทางข้อมูล หน่วยความจำ และอินพุต/เอาต์พุต

ไมโครโอเปอเรชัน (Micro-Operation)

- ชุดของวงรอบคำสั่ง (Instruction Cycle) มีวงรอบเฟ็ตช์ (fetch), อินไดเร็กต์ (indirect), เอ็กซิคิวต์ (execute) และอินเทอร์รัพต์ (interrupt) เป็นหน่วยย่อย ๆ ประกอบอยู่ภายใน
- แต่ละหน่วยย่อยจะมีขั้นตอนย่อย ๆ หลายขั้นตอนที่เรียกว่า “ไมโครโอเปอเรชัน” (Micro Operation)
- รีจิสเตอร์ในซีพียู ประกอบด้วย
  - เมมโมรีแอ็ดเดรสรีจิสเตอร์ (Memory Address Register : MAR)
  - เมมโมรีบัฟเฟอร์รีจิสเตอร์ (Memory Buffer Register : MBR)
  - โปรแกรมเคาเตอร์ (Program Counter : PC)
  - อินสตรัคชันรีจิสเตอร์ (Instruction Register : IR)

Fetch Cycle Flow

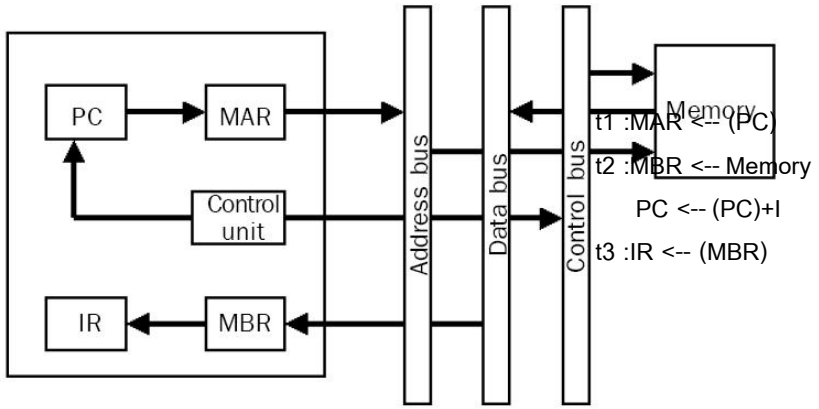

Data flow in Indirect Circuit

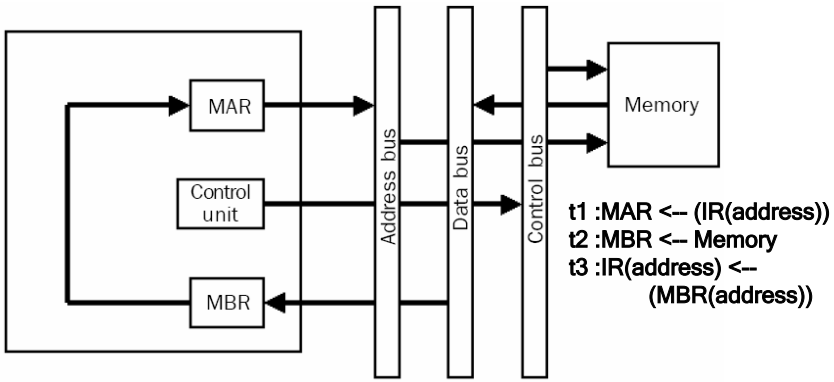

Data flow in Interrupt Circuit

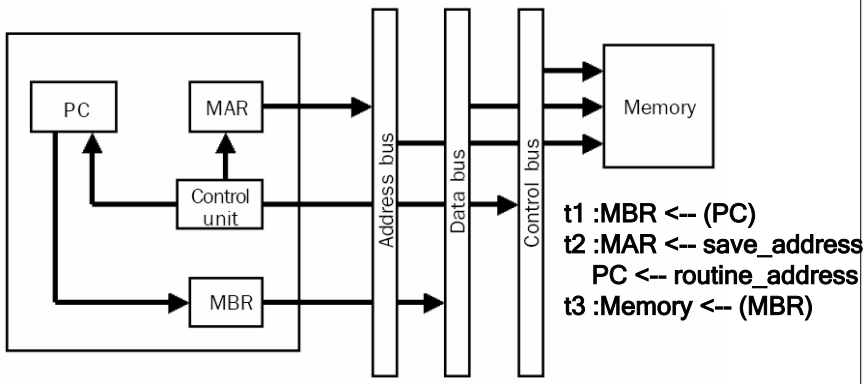

Execute Cycle

- Micro Operation สำหรับ Execute Cycleจะแตกต่างจาก Micro Operation ใน fetch cycle, indirect และ interrupt
- ใน Execute Cycle จะเปลี่ยนไปตาม Operation ที่โปรเซสเซอร์ทำงาน

  Add R1, X
- Micro Operation จะเป็น

  t1 : MAR <-- (IR(Address))

  t2 : MBR <-- Memory

  t3 : R1 <-- (R1) + (MBR)

วงรอบคำสั่ง

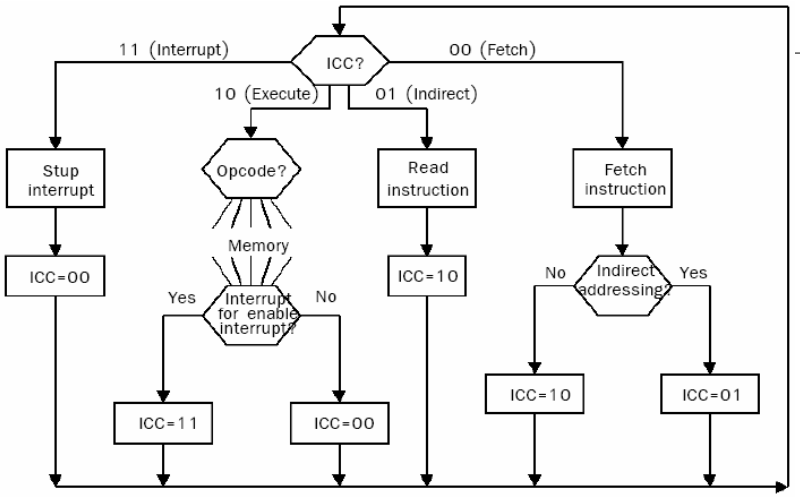

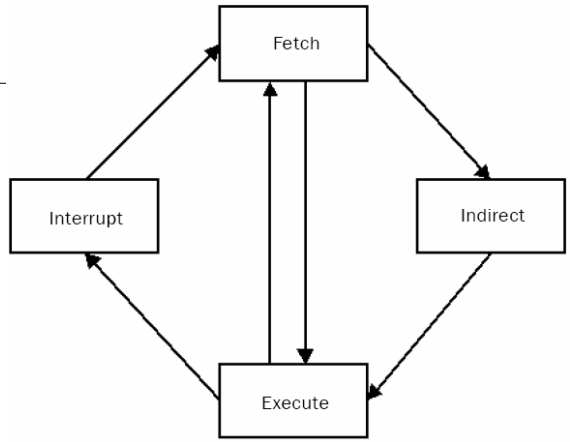

ลำดับวงรอบคำสั่ง

การควบคุมของโปรเซสเซอร์

- ฟังก์ชันพื้นฐานของหน่วยควบคุม
  - กำหนดฟังก์ชันพื้นฐานของโปรเซสเซอร์
  - อธิบาย Micro operation ที่โปรเซสเซอร์ทำ
  - กำหนดฟังก์ชันที่หน่วยควบคุมต้องทำเพื่อให้เกิด Micro Operation
- ฟังก์ชันพื้นฐานของโปรเซสเซอร์
  - ALU
  - รีจิสเตอร์
  - เส้นทางข้อมูลภายใน
  - หน่วยควบคุม

การควบคุมของโปรเซสเซอร์

- กลุ่มของ Micro operation
  - ย้ายข้อมูลจากรีจิสเตอร์หนึ่งไปยังรีจิสเตอร์อื่น
  - ย้ายข้อมูลจากรีจิสเตอร์ไปยังอินเทอร์เฟซภายนอก เช่น บัสของระบบ
  - ย้ายข้อมูลจากอินเทอร์เฟซภายนอกเข้ามายังรีจิสเตอร์
  - ทำโอเปอเรชันทางด้านคณิตศาสตร์และตรรกะ โดยใช้รีจิสเตอร์สำหรับอินพุตและเอาต์พุต
- งานหลักของหน่วยควบคุม
  - การจัดลำดับ (Sequencing)
  - การเอ็กซิคิวต์ (Execution)

สัญญาณควบคุม (Control Signal)

- **อินพุตของหน่วยควบคุม**
  - สัญญาณนาฬิกา (Clock)
  - อินสตรัคชันรีจิสเตอร์ (Instruction register)
  - แฟ็ก (Flag)
  - สัญญาณควบคุมจากคอนโทรลบัส (Control signals from control bus)
- **เอาต์พุตของหน่วย**
  - สัญญาณควบคุมภายในโปรเซสเซอร์ (Control signals within the processor)
  - สัญญาณควบคุมไปยังคอนโทรลบัส (Control signals to control bus)

โมเดลของหน่วยควบคุม

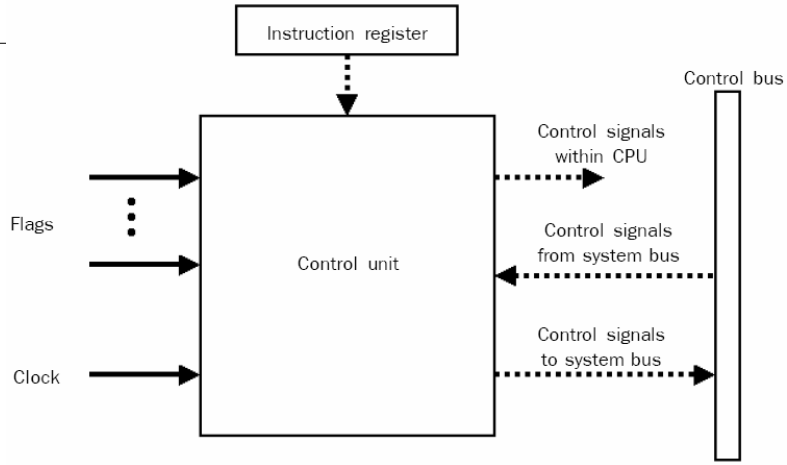

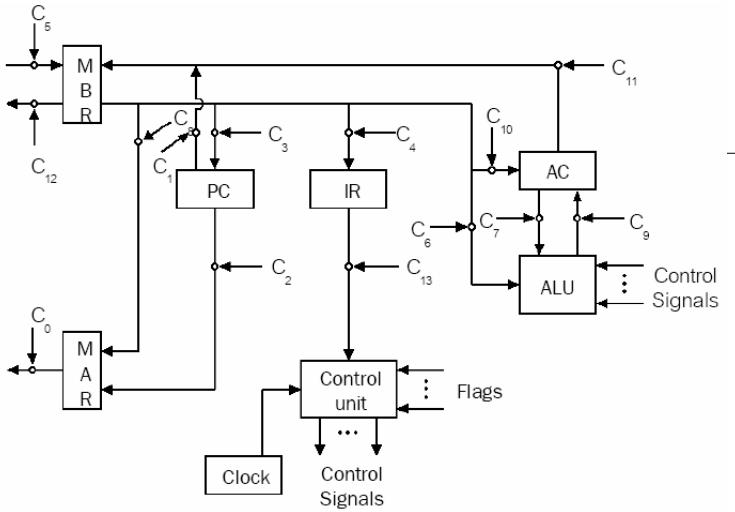

ตัวอย่างเส้นทางข้อมูลและสัญญาณควบคุมที่มี AC เพียงตัวเดียว

ตาราง Micro Operation และ Control Signal

วงรอบคำสั่ง	ไมโครโอเปอเรชัน	สัญญาณควบคุมที่แอ็กทีฟ
เฟ็ตช์	t1 : MAR ⟵ (PC)	C_2
	t2 : MBR ⟵ Memory	
	PC ⟵ (PC)+1	C_5, C_R
	t3 : IR ⟵ (MBR)	C_4
อินไดเร็กต์	t1 : MAR ⟵ (IR(Address))	C_8
	t2 : MBR ⟵ Memory	C_5, C_R
	t3 : IR (Address) ⟵ (MBR (Address))	C_4
อินเทอร์รัพต์	t1 : MBR ⟵ (PC)	C_1
	t2 : MAR ⟵ Save_Address	
	PC ⟵ Routine_Address	
	t3 : Memory ⟵ (MBR)	C_{12}, C_W

C_R คือสัญญาณควบคุมสำหรับการอ่านไปยังบัสระบบ

C_W คือสัญญาณควบคุมสำหรับการเขียนไปยังบัสระบบ

การจัดโครงสร้างภายในโปรเซสเซอร์

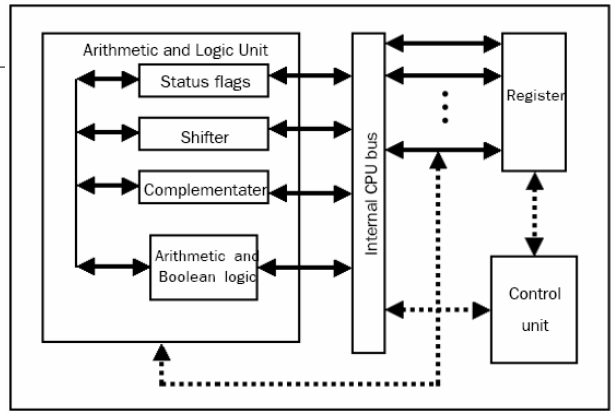

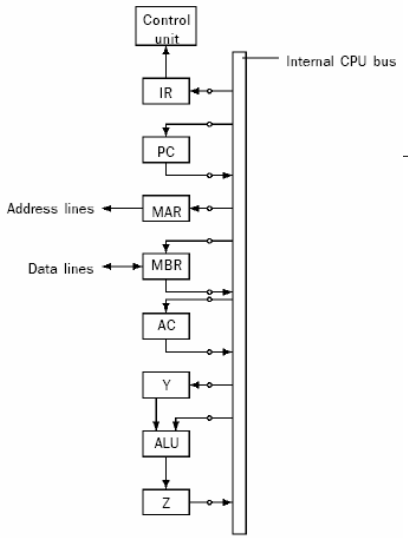

Internal Bus in CPU

Hardware Structure

- **อินพุตของหน่วยควบคุม**
  - สัญญาณนาฬิกา (Clock)
  - อินสตรัคชันรีจิสเตอร์ (Instruction register)
  - แฟ็ก (Flag)
  - สัญญาณควบคุมจากคอนโทรลบัส (Control signals from control bus)
- หน่วยควบคุมอย่างง่ายจะมีอินพุตเป็นตรรกะเฉพาะอย่างในแต่ละ opcode ซึ่งทำได้โดยใช้ “ตัวถอดรหัส” (Decoder)

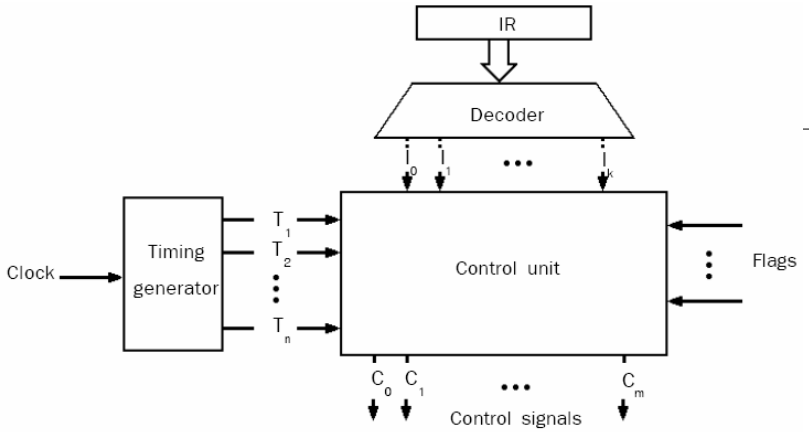

หน่วยควบคุมที่มีตัวถอดรหัส

ตรรกะของหน่วยควบคุม

- พิจารณาตามรูป และตาราง ที่แสดงชุดของไมโครโอเปอเรชันของ 3 วงรอบ (เฟ็ตช์, อินไดเร็กต์ และอินเทอร์รัพท์)
- ที่สัญญาณควบคุม C_5 ที่มีใช้ในวงรอบเฟ็ตช์ และอินไดเร็กต์
- สมมุติกำหนดสัญญาณควบคุม 2 สัญญาณคือ P และ Q จะได้

PQ = 00 วงรอบเฟ็ตช์
PQ = 01 วงรอบอินไดเร็กต์
PQ = 10 วงรอบเอ็กซิคิวต์
PQ = 11 วงรอบอินเทอร์รัพต์

ทำให้ได้นิพจน์ C_5 เป็น

$$C_5 = P' Q' T_2 + P'Q T_2$$

ตรรกะของหน่วยควบคุม

- สมมุติ execute Cycle มี 3 คำสั่งที่อ่านเข้ามาคือ LDA, ADD และ ANDทำให้ได้นิพจน์ C_5 เป็น

$$C_5 = P' Q' T_2 + P' Q T_2 + P Q' (LDA + ADD + AND) T_2$$

- จะเห็นว่ามีความซับซ้อน และยิ่งซับซ้อนมากยิ่งขึ้นสำหรับระบบคอมพิวเตอร์สมัยใหม่
- “ไมโครโปรแกรมมิ่ง” (Microprogramming) จึงถูกออกแบบขึ้นมาเพื่อลดความซับซ้อนนี้

ไมโครโปรแกรม (Microprogram)

- กำหนดขึ้นครั้งแรกในช่วงปี 1950 โดย M.V.Wilk
- ไม่ค่อยเกิดผลมากนัก เนื่องจากต้องใช้หน่วยความจำที่เร็วแต่ราคาไม่สูงมากนัก
- ข้อมูลใน Datamation ในปี 1964 เขียนไว้ว่าในขณะนั้นยังไม่มีระบบ ไมโครโปรแกรมใช้งานเลย
- System/360 ของ IBM ได้เปิดตัวโดยมีโมดูลใหญ่เป็นไมโครโปรแกรม ในช่วงไม่นานมานี้
- สิ่งหนึ่งที่มีการนำไมโครโปรแกรมมาใช้ประโยชน์ก็คือหน่วยควบคุมของโปรเซสเซอร์

ไมโครโปรแกรม (Microprogram)

- โปรเซสเซอร์ CICS จะแสดงโครงสร้างของหน่วยควบคุมแบบไมโครโปรแกรม
- แต่ละไมโครโอเปอเรชันจะอธิบายในรูปแบบของสัญลักษณ์
- สัญลักษณ์คือภาษาที่เรียกว่า “ภาษาไมโครโปรแกรม” (Microprogramming language)
- แต่ละบรรทัดเป็นชุดของไมโครโอเปอเรชันที่เกิดขึ้นใน 1 เวลา รู้จักในชื่อ “ไมโครอินสตรัคชัน” (Microinstruction)
- ลำดับของคำสั่งรู้จักในชื่อของ “ไมโครโปรแกรม” (Microprogram) หรือ “เฟิร์มแวร์” (Firmware)

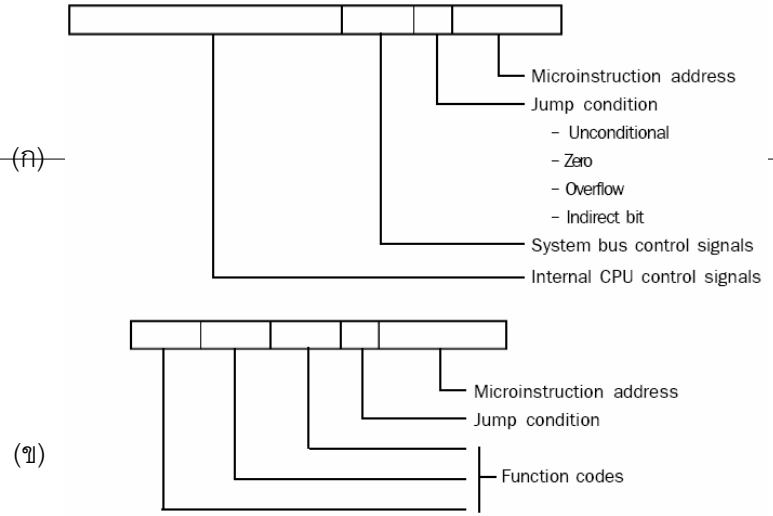

(ก) ไมโครอินสตรัคชันแนวนอน (ข) ไมโครอินสตรัคชันแนวตั้ง

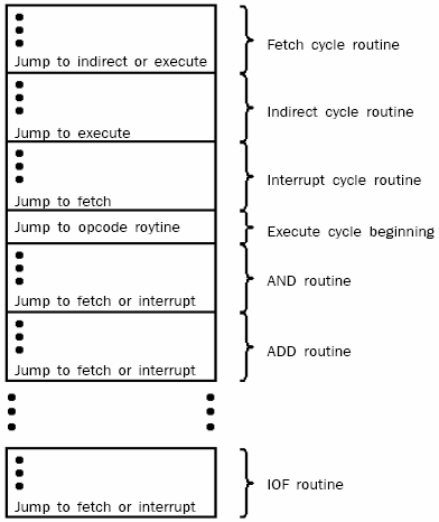

โครงสร้างของ control memory

หน่วยควบคุมแบบไมโครโปรแกรม

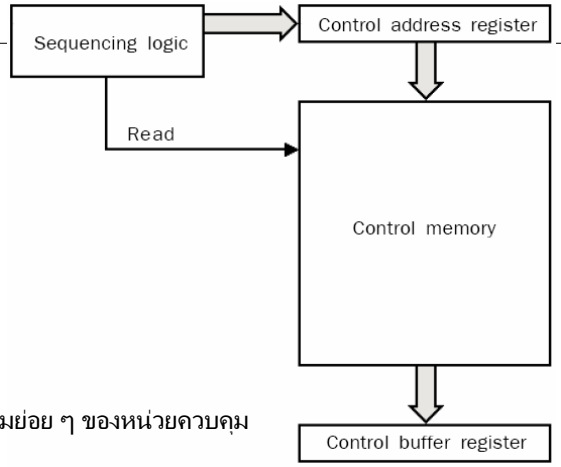

สถาปัตยกรรมย่อย ๆ ของหน่วยควบคุม

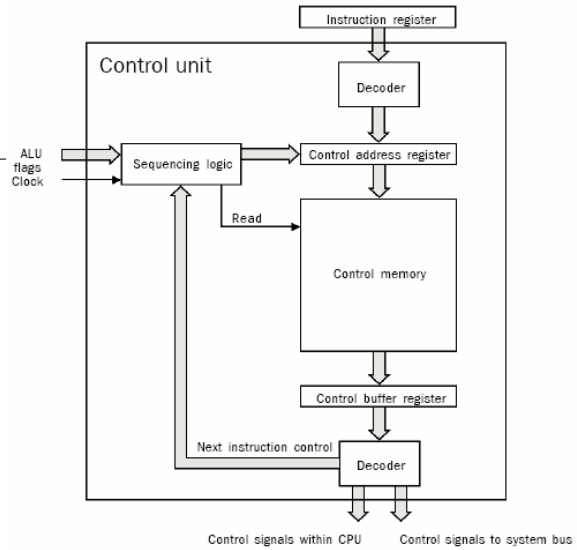

ฟังก์ชันของหน่วยควบคุมแบบไมโครโปรแกรม

การจัดลำดับ Micro Instruction

- ข้อพิจารณาการออกแบบ
  - ขนาดของไมโครอินสตรัคชัน
  - เวลาในการสร้างแอ็ดเดรส
- เทคนิคการจัดลำดับ
  - ใช้ 2 แอ็ดเดรสฟิลด์ (two address fields)
  - ใช้แอ็ดเดรสฟิลด์เดียว (single address field)
  - รูปแบบที่เป็นตัวแปร (variable format)

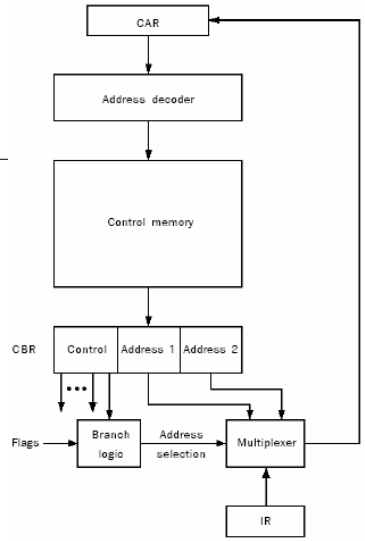

Branch Control Logic : แบบ 2 address fields

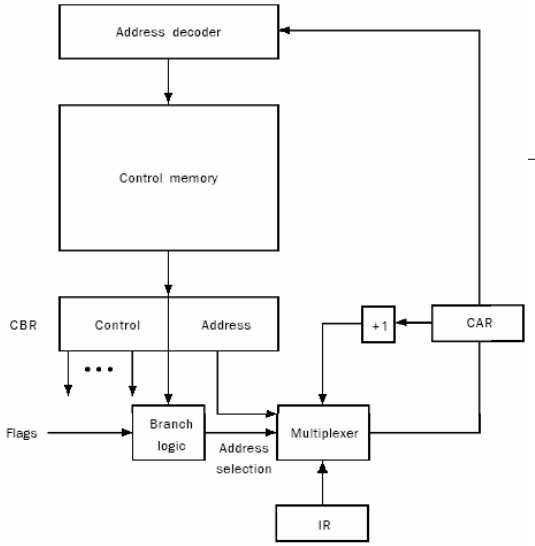

Branch Control Logic : แบบ1 address field

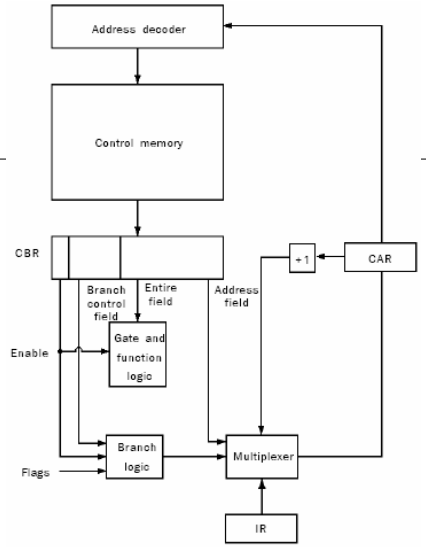

Branch Control Logic : รูปแบบที่เป็นตัวแปร

การสร้าง address

Explicit	Implicit
2 ฟิลด์ (two-fields)	การแม็พ (Mapping)
กระโดดแบบไม่มีเงื่อนไข (Conditional branch)	การบวก (Adding)
กระโดดแบบไม่มีเงื่อนไข (Unconditional branch)	การควบคุมส่วนที่เหลือ (Residual Control)

ตาราง เทคนิคการสร้าง address ของ micro instruction

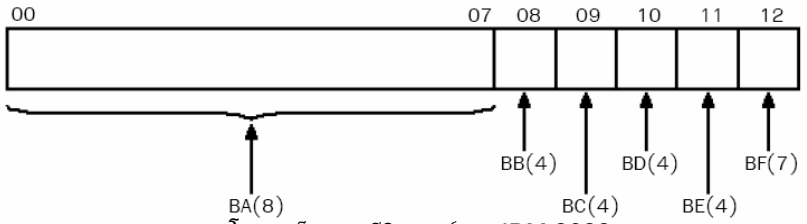

คอนโทรลแอ็ดเดรสรีจิสเตอร์ของ IBM 3033

Micro Instructions Execute

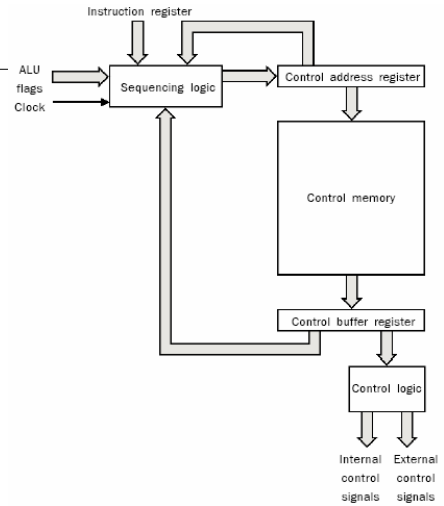

Micro Instructions Encoding

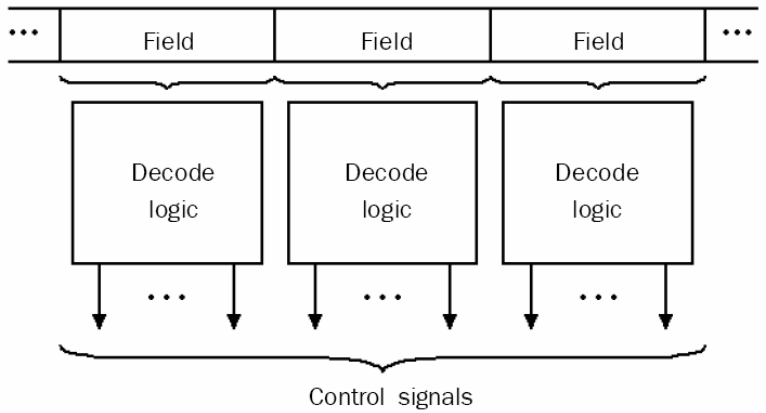

การเข้ารหัสโดยตรง (Direct Encoding)

Micro Instructions Encoding

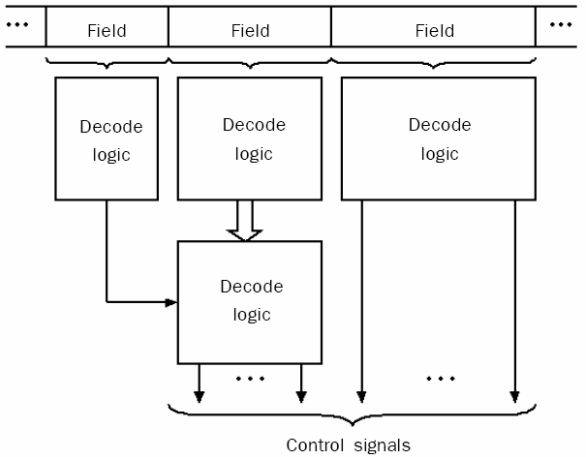

การเข้ารหัสโดยอ้อม (Indirect Encoding)